

مجلس شورای اسلامی ایران

بررسی منطقه عملیات

مؤلف: دکتر تقی کاظمی تباری

www.ketab.ir

۵۴۱

سری راهبردی - ۲۹

سرشناسه	: کاظمی تار، تقی ۱۳۴۶ -
عنوان و پدیدآور	: بررسی منطقه عملیات/ تألیف: تقی کاظمی تار
مشخصات نشر	: تهران؛ دانشگاه جامع امام حسین(ع)، موسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
فروست	: دانشگاه جامع امام حسین(ع)، موسسه چاپ و انتشارات، ۵۵۸، سری راهبردی - ۴۱.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۲-۵۶۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: عملیات نظامی - سیستم های اطلاعات جغرافیایی
موضوع	: Operational art (Military science)-Geographic information systems
موضوع	: عملیات: Operational art (Military science)
موضوع	: سیستم های اطلاعات جغرافیایی - ایران؛ Geographic information systems-Iran
موضوع	: اطلاعات نظامی - ایران؛ Military intelligence-Iran
شناسه افزوده	: دانشگاه جامع امام حسین(ع)، موسسه چاپ و انتشارات.
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۱۶۵/ک۲ ۳۵۵/۴۲
رده بندی دیویی	: ۳۵۵/۴۲
شماره کتابخانه ملی	: ۵۱۴۰۰۱۵

• کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس برای ناشر محفوظ است.

- عنوان: بررسی منطقه عملیات
- تألیف: دکتر تقی کاظمی تار
- طراح جلد: هادی بهادری
- ناظرین فنی چاپ: سید محمدباقر موسوی، سعید محمودی
- نوبت چاپ: اول (آذر ۹۷)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ سپاه
- شمارگان: ۲۰۰ نسخه
- قیمت: ریال
- نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، معاونت پژوهش و فناوری
- موسسه چاپ و انتشارات: تلفن: ۷۴۱۸۸۲۶۰ همراه: ۰۹۱۲۴۸۷۰۰۱۷ دورنگار: ۷۴۱۸۸۲۷۴
- مرکز پخش: تهران، میدان فردوسی، فروشگاه و نمایشگاه مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین(ع)

تلفن: ۸۸۸۳۹۲۹۷

سخن ناشر

بسم الله الرحمن الرحيم

«يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا...»

حکمت را به هر کس بخواهد می‌دهد و کسی که به او حکمت داده شود، حقا خیری فراوان داده شده است...

(سوره مبارکه بقره - آیه ۲۶۹)

انقلاب کبیر اسلامی، نمونه‌ای بی‌بدیل تاریخی، از حرکت اجتماعی عظیمی است که با سرنگونی طاغوت و برپایی نظام مقدس جمهوری اسلامی، امیدهای فراوانی را در دل مستضعفان و آزادی‌خواهان جهان برای تحقق آرمان‌های بلند دولت اسلامی، جامعه اسلامی و درنهایت، تمدن بزرگ اسلامی پدید آورد. در این میان، نهادهای علمی، به‌ویژه دانشگاه‌ها، باید نقش کلیدی سوزن‌بانی و هدایت قطار پیشرفت و رشد جامعه در مسیر صحیح انقلابی را ایفا نمایند.

دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام) به عنوان «دانشگاه سازمانی سپاه در تراز انقلاب اسلامی» با شعار «تزکیه، جهاد علمی، دانشگاه تمدن‌ساز» در کنار مسئولیت مهم انسان‌سازی و تربیت سربازان عصر ظهور، وظیفه تولید و نشر معارف پاسداری از انقلاب اسلامی را نیز برعهده دارد. در این راستا، معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه به‌منظور تکمیل چرخه مدیریت دانش بومی با سه ویژگی «اسلامی بودن»، «روزآمدی» و «کارآمدی»، با هدف دستیابی به مرجعیت علمی، افتخار و تلاش دارد تا زمینه و بستر لازم برای اساتید و پژوهشگران محترم این عرصه را فراهم نماید. امید است در سایه الطاف بیکران الهی و با گسترش فعالیت‌های انتشاراتی مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، این رسالت خطیر تحقق یابد.

در پایان، بر روح ملکوتی معمار و رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی (ره) و همچنین شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و مدافعان حرم درود می‌فرستیم و با آرزوی سلامتی و توفیقات هرچه بیشتر مقام معظم رهبری، امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) و نیز خدمتگزاران اسلام و کشور، از اساتید، فرهیختگان و اهل نقد و نظر تقاضا داریم با ارائه نظرها و پیشنهادهای خود، ما را یاری فرمایند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

معاونت پژوهش و فناوری

دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)

مقدمه.....	۱۱
------------	----

فصل اول - کلیات

هدف کلی و هدف های رفتاری	۱۵
۱- اهمیت بررسی منطقه.....	۱۶
۲- تعاریف و اصطلاحات.....	۱۹
۲/۱- اطلاعات نظامی	۱۹
۲/۱/۱- اطلاعات رزمی (تاکتیکی)	۱۹
۲/۱/۲- اطلاعات عملیاتی	۲۰
۲/۱/۳- اطلاعات استراتژیک (راهبردی)	۲۰
۲/۲- تفاوت های کلی بین اطلاعات رزمی و عملیاتی با اطلاعات استراتژیک (راهبردی)	۲۱
۲/۳- وجوه اشتراک بین اطلاعات رزمی، عملیاتی و استراتژیک (راهبردی)	۲۱
۲/۴- عملیات اطلاعاتی	۲۱
۲/۵- منطقه عملیات	۲۲
۲/۶- مناطق جغرافیایی اطلاعاتی	۲۲
۲/۶/۱- منطقه نفوذ	۲۳
۲/۶/۲- منطقه مورد علاقه	۲۳
۲/۶/۳- منطقه بلا واسطه	۲۳
۲/۷- بررسی منطقه عملیات	۲۵
۲/۸- زمان تهیه بررسی منطقه عملیات	۲۵
۲/۹- روش های تهیه بررسی منطقه عملیات	۲۶
۲/۱۰- منابع مورد استفاده برای تهیه بررسی منطقه عملیات	۲۶
۲/۱۱- هدف از بررسی منطقه عملیات	۲۷
۳- آزمون پیشرفت تحصیلی.....	۲۷

فصل دوم - فرم بررسی منطقه عملیات

هدف کلی و هدف رفتاری.....	۳۱
۱- سرلوحه.....	۳۲
۲- متن.....	۳۲

۲/۱- ماده یک : منظور و ملاحظات محدود کننده	۳۳
۲/۲- ماده دوم : شرح کلی منطقه عملیات	۳۳
۲/۲/۱- جغرافیای طبیعی منطقه عملیات	۳۳
۲/۲/۲- جغرافیای انسانی منطقه عملیات	۳۳
۲/۳- ماده سوم : جنبه های نظامی منطقه	۳۳
۲/۴- ماده چهارم : تاثیر مشخصات منطقه عملیات	۳۳
۳- پایان	۳۴
۴- آزمون پیشرفت تحصیلی	۳۴

فصل سوم - تشریح فرم بررسی منطقه عملیات

هدف کلی و هدف های رفتاری	۳۷
۱- طبقه بندی	۳۸
۲- بخش اول: تشریح سولوچه	۳۸
۳- بخش دوم: تشریح متن	۴۰
۲/۱- منظور و ملاحظات محدود کننده	۴۰
۲/۲- شرح کلی منطقه عملیات	۴۰
۲/۲/۱- جغرافیای طبیعی منطقه عملیات	۴۰
الف) آب و هوا (اقلیم)، هواشناسی و مختصات روشنایی	۴۱
ب) ناهمواری ها	۴۷
ج) جنس زمین	۵۴
د) هیدرولوژی	۵۵
ه) جغرافیای زیستی	۶۴
۲/۲-۳ جغرافیای انسانی	۶۷
الف) عوارض مصنوعی (اماکن ، تاسیسات و شبکه ها)	۶۷
ب) اوضاع اجتماعی فرهنگی	۹۴
ج) اوضاع اقتصادی	۹۴
د) اوضاع سیاسی و روانی	۹۵
۲/۳- جنبه های نظامی منطقه	۹۶
الف) جنبه های تاکتیکی	۹۶

ب) جنبه های پشتیبانی خدمات رزم	۱۰۵
۳/۴- تاثیر مشخصات منطقه عملیات	۱۰۵
الف) تاثیر منطقه بر راهکار های دشمن	۱۰۶
ب) اثر منطقه بر راه های کار کلی خودی	۱۰۷
۴- بخش سوم: تشریح پایان	۱۰۷
الف) رسید اطلاع دهید	۱۰۷
ب) امضاء فرمانده	۱۰۷
پ) معتبر است	۱۰۷
ت) پیوست ها	۱۰۷
ث) گیرندگان	۱۰۷
۵- آزمون پیشرفت تحصیلی	۱۰۸

فصل چهارم - نمونه بررسی منطقه عملیات

هدف کلی و هدف رفتاری	۱۱۱
- بخش اول : سرلوحه	۱۱۲
- بررسی منطقه عملیات شماره ۱۰۱	۱۱۲
- منظور و ملاحظات محدود کننده	۱۱۲
- بخش دوم : متن	۱۱۳
۱- شرح کلی منطقه عملیات	۱۱۳
۱/۱- جغرافیای طبیعی	۱۱۵
۱/۱/۱- آب و هوا (اقلیم)	۱۱۵
۱/۱/۲- ناهمواری ها	۱۳۲
۱/۱/۳- منابع آب (هیدرولوژی)	۱۳۶
۱/۱/۴- جنس زمین	۱۴۶
۱/۱/۵- جغرافیای زیستی	۱۵۰
۱/۲- جغرافیای انسانی	۱۵۳
۱/۲/۱- جغرافیای جمعیت	۱۵۳
۱/۲/۲- اوضاع اجتماعی و فرهنگی	۱۵۶

بررسی منطقه عملیات، یکی از مهم ترین سندهای اطلاعات نظامی است. بررسی هر منطقه ای که قرار است اقداماتی نظیر آفند، پدافند و ... در آن اجرا گردد، امری اجتناب ناپذیر است. این مهم از گذشته های دور تاکنون مورد توجه فرماندهان بوده و می باشد. بررسی و مطالعات جنگ های گذشته به ما می آموزد که شناخت دقیق از جغرافیای طبیعی، انسانی، شبکه های ارتباطی، اماکن و تاسیسات از صحنه های نبرد برای فرماندهان بسیار لازم است خصوصاً اینکه جنگهای نوین در آینده آنچنان پیچیده اند که فرماندهان در هر سطحی باید به طور مداوم و به شکل موثری تاثیرات عوامل جغرافیایی را بر روی فعالیت های مختلف نظامی مورد بررسی قرار دهند تا پیروزی های قاطعی را بدست آورند. در این بررسی ها مولفه های برتری ساز، مقصورات و محدودیت های دفاعی منطقه مشخص می شود و فرمانده را نسبت به حریف اشراف اطلاعاتی می بخشد.

لذا الگوی بررسی منطقه عملیات طوری طراحی شده است، که ما می توان با استفاده از آن به اهداف یاد شده دسترسی پیدا نمود. با نظر به اینکه فرم های موجود بررسی منطقه عملیات مربوط به قبل از جنگ جهانی دوم است و با توجه به پیشرفت های فن آوری در عملیات های نظامی، امکانات و سلاح های موجود، تدوین متون جدید در راستای این تغییرات به وجود آمده در طول دهها سال گذشته، از مدنیتها بیش احساس شد، بطوری که در جمهوری اسلامی، خصوصاً در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، رده های مختلف، به فراخور نیازهای خود اصلاحاتی را در فرمهای قدیمی لحاظ نموده و اقدام به تهیه بررسی منطقه عملیات می نمودند. نگارنده با اطلاع از این موضوع، با همکاری دانشکده پیامبر اعظم (ص) دانشگاه جامع امام حسین ع سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، اقدام به تهیه کتاب حاضر با عنوان بررسی منطقه عملیات نموده است. تدوین این کتاب با استفاده از تجربیات بیست ساله نگارنده و رده های مختلف سپاه خصوصاً اطلاعات نیروی زمینی سپاه و منابع رسمی موجود در خصوص موضوع کتاب در چهار فصل تنظیم شده است که عبارت از: فصل اول کلیات، فصل دوم فرم بررسی منطقه عملیات، فصل سوم تشریح فرم بررسی منطقه عملیات و فصل چهارم نمونه بررسی منطقه عملیات جهت الگو می باشد، تا کارشناسان جامعه اطلاعاتی نیروهای مسلح و دانشجویان عزیز بتوانند بر اساس آن اقدام به تهیه و تدوین بررسی منطقه عملیات نمایند.